

NIEUWE HOUDING TEGENOVER HET JOODSE VOLK

Kees Slijkerman

In mijn artikel over Auschwitz - in het maartnummer van Bouwen aan de Nieuwe Aarde (0254 op www.stucom.nl) - ontbrak nog een aspect. Om positief te beginnen: de leer van de katholieke kerk over haar band met het Joodse volk is sinds Auschwitz sterk verbeterd.

De negatieve keerzijde hiervan is dat die leer vóór Auschwitz fout was. Een foute catechese in de katholieke kerk en in het grootste deel van het christendom heeft een anti-joods klimaat doen groeien. Daardoor was er veel te weinig weerstand tegen de jodenvervolging. Als katholieken hebben we in de catechese en in de liturgie eeuwenlang een onjuist negatief beeld van de Joden gepredikt. Dat zal ertoe hebben bijgedragen dat velen in de oorlog bij de anti-Joodse maatregelen stilletjes (of ook hardop?) hebben gedacht dat dit hun verdiende straf was. En hoe velen denken het nu nog? Twee belangrijke fouten in die oude catechese waren het verwijt dat de Joden Jezus hebben gekruisigd en de stelling dat de Kerk de plaats van Israël heeft ingenomen.

OUDE CATECHESE WERKT NOG DOOR
De r.-k. kerk heeft tijdens het Tweede Vaticaans Concilie uitdrukkelijk afstand genomen van de oude catechese m.b.t. het Joodse volk. Zie de verklaring 'Nostra Aetate' (op www.stvitus.nl/concilie). Op 28 oktober 2005 is deze verklaring 40 jaar oud. Tijd om haar eens te (her)lezen (1). Er staat o.m.: 'Hoewel de gezagsdragers van de joden met hun aanhangers de dood van Christus hebben doorgedreven, kan toch datgene wat tijdens zijn lijden werd bedreven noch alle toen levende joden zonder onderscheid noch de joden van onze tijd worden aangerekend' (Nostra Aetate 4, 28 oktober 1965). Het Concilie heeft dit verklaard. Dat was een ommekeer in het officiële standpunt van onze kerk. Maar die oude catechese werkt nog steeds door. Daar is de paus zich ook van bewust. Dat maak ik op uit wat hij in 2003 schrijft in 'Ecclesia in Europa' (nr. 56)*.

BEWUSTWORDING

GEMEENSCHAPPELIJKE WORTELS

Eerst waarschuwt hij voor 'een godsdienstig relativisme dat leidt tot de mening dat 'de ene godsdienst de andere waard is'. Dan vervolgt hij: 'Het gaat er veeleer om, zich helderder bewust te worden van de *betrekking, die de Kerk verbindt met het joodse volk*, en van de unieke rol van Israël in de heilsgeschiedenis.' Het gaat er volgens Johannes Paulus II om, 'de gemeenschappelijke wortels te erkennen die tussen het christendom en het joodse volk bestaan, dat door God geroepen werd tot een verbond dat onherroepelijk blijft (vgl. Romeinen 11,29), en dat haar definitieve volheid heeft bereikt in Christus (2). Het is dus noodzakelijk de dialoog met het jodendom aan te moedigen, in het besef dat deze van fundamenteel belang is voor de zelfkennis van de christenen en voor het uitstijgen boven de scheidingen tussen de Kerken, en te werken aan het opbloeien van een nieuwe lente in de wederzijdse betrekkingen.'

AANDEEL IN ANTISEMITISME

Hier geeft hij blijk van een diepgaande visie op oecumene: door ons als christenen meer bewust te worden van onze band met het Joodse volk en met joden in dialoog te gaan kunnen we uitstijgen boven de scheiding tussen de Kerken.

'Dit vereist', zo vervolgt de paus, 'dat elke kerkelijke gemeenschap zich voor zo ver de omstandigheden dat toelaten, verplicht tot dialoog en samenwerking met gelovigen van de joodse religie. Dit engagement houdt ook in, dat 'men zich herinnert welk aandeel de zonen van de Kerk hebben gehad in het ontstaan en de verbreiding van een antisemitische houding in de geschiedenis, en daarvoor God om vergeving vraagt ...' (3) (Ecclesia in Europa 56). Op die manier moeten we ontmoetingen en vriendschap met de 'zonen en dochters van Israël' bevorderen. Hebben de christenen het dan allemaal fout gedaan? Nee, de paus noemt ook de talloze christenen die - vaak met inzet van eigen leven - Joden geholpen en gered hebben.

VERGEVING VRAGEN

Hier zegt de paus dat we God om vergeving moeten vragen voor ons aandeel in de

verbreiding van een antisemitische houding in de loop der eeuwen. Deze nederige dienst kan ieder van ons in gebed verrichten.

Aantekeningen

(1) de teksten van Vaticanum II staan op: www.stvitus.nl/concilie

(2) In de officiële gedrukte Nederlandse vertaling van Ecclesia in Europa (Kerkelijke Documentatie 14-11-2003) staat: 'een verbond dat niet onherroepelijk blijft'. Een rare fout want er moet staan: 'een verbond dat onherroepelijk blijft'. Was dit een typefout of een late vrucht van die oude opvatting dat God zijn verbond met de Joden heeft opgezegd en dat alle beloften zijn geërfd door de katholieke kerk? Gelukkig is de internetversie van de officiële vertaling nu wel goed. Zie: www.katholieknederland.nl/rkkerk/media/kerkelijke-documentatie*.

Paus Benedictus XVI wees bij zijn aantreden ook op het onherroepelijke verbond van God met de Joden.

(3) hier citeert de paus uit een beschouwing over de Shoah uit 1998.

#

*Ecclesia in Europa werd uitgegeven op 28 juni 2003 en staat ook als 0160 op www.stucom.nl

Met toestemming overgenomen uit: BOUWEN AAN DE NIEUWE AARDE, tijdschrift voor katholieke charismatische vernieuwing, jaargang 33, nummer 3, 6 mei 2005. Besteladres: info@kcv-net.nl

---

Dit artikel is een vervolg op het artikel *Auschwitz en de heelwording van Europa - nieuwe inzichten, na 60 jaar bevrijding*, van dezelfde auteur: 0254 op www.stucom.nl.

Zie ook de rubriek Joden - christenen op www.stucom.nl.

Dit is 0251 op www.stucom.nl.